

Rapport

Forskarexaminerades utbildning och inträde på arbetsmarknaden

Innehåll

Rapport Forskarexaminerades utbildning och inträde på arbetsmarknaden

1

Inledning

3

Nio av tio har arbete som huvudsaklig sysselsättning

5

Störst andel arbetade inom universitet och högskola

6

Sju av tio har tillsvidareanställning

6

Arbetets överensstämmelse med utbildningen på forskarnivå

7

Två av tio arbetslösa någon gång efter doktorsexamen

8

Arbetsuppgifternas innehåll

9

Högre lön en följd av doktorsexamen

10

Önskad arbetsmarknadssektor

10

Forskningsanslag

11

Personlig utveckling, nöjdhet med utbildning på forskarnivå inklusive handledning

11

Information från universitetet om karriärplanering

12

Viljan att påbörja en utbildning på forskarnivå idag

13

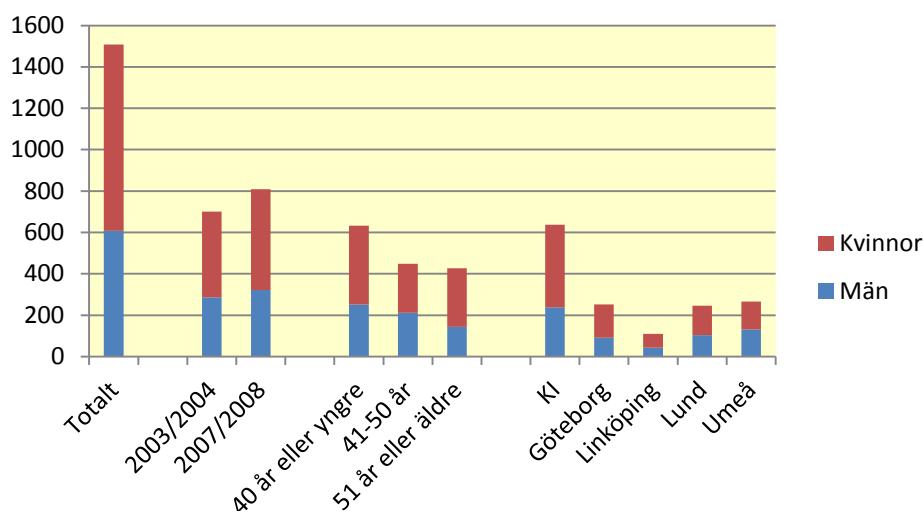
Inledning

Under hösten 2011 genomförde Statistiska centralbyrån (SCB) en enkätundersökning på uppdrag av Karolinska Institutet (KI). Den riktade sig till personer som har avlagt doktorsexamen under läsåret 2003/04 eller 2007/08 från Karolinska Institutet samt de medicinska fakulteterna vid universiteten i Göteborg, Linköping, Lund och Umeå. *Denna grupp kallas i fortsättningen forskarexaminerade.*

Syftet med undersökningen var att utvärdera den utbildning de forskarexaminerade genomgick samt att beskriva inträdet på arbetsmarknaden. Det var en totalundersökning. 1 021 personer av de totalt drygt 1 500 besvarade frågeblanketten vilket motsvarar en svarsfrekvens på 68 procent.

Diagram 1

Forskarexaminerade efter kön, läsår, ålder och lärosäte. Antal

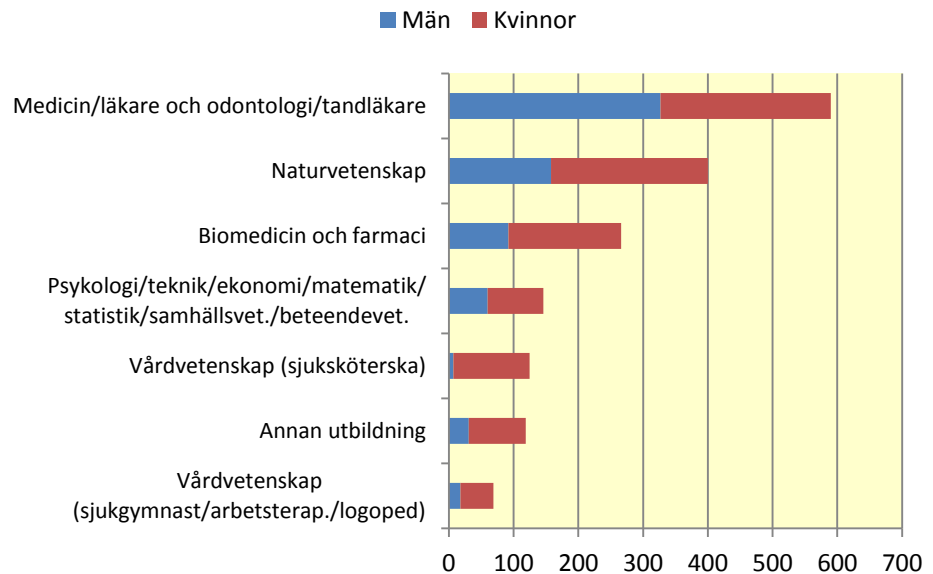
I undersökningen ingick ca 900 kvinnor och 600 män (60 procent kvinnor och 40 procent män). 85 procent var gifta eller sammanboende och 15 procent ensamstående. Sex av tio hade hemmavarande barn under 19 år.

700 personer fick sin forskarexamen läsåret 2003/04 och 800 läsåret 2007/08. Karolinska Institutet hade flest antal personer i undersökningen (ca 640).

83 procent (eller ca 1 250 personer) genomförde sin grundutbildning i Sverige medan 17 procent gjorde det utomlands. 54 procent genomförde sin forskarutbildning på heltid.

Diagram 2

Forskarexaminerade efter grundutbildning. Antal

Hälften av alla forskarexaminerade hade preklinisk/experimentell forskning som ämnesområde för avhandlingen, något större andel män än kvinnor. 77 procent av den yngsta gruppen (40 år eller yngre) jämfört med 16 procent i den äldsta gruppen hade preklinisk/experimentell forskning som ämnesområde för avhandlingen (se tabell 1).

Tabell 1

Ämnesområde för avhandlingen. Forskarexaminerade efter kön och ålder. Procent¹.

		Vilket var ditt ämnesområde för avhandlingen?					Totalt antal
		Preklinisk/ experimentell forskning	Klinisk/ patientnära forskning	Folkhälsa/ epidemiologi	Vårdvetenskap	Annat	
Samtliga	Totalt	51	34	13	6	8	1 508
Kön	Kvinnor	49	32	13	10	7	901
	Män	54	37	13	2	9	607
Ålder	< 41 år	77	17	6	1	7	633
	41-50 år	48	38	19	6	6	449
	> 50 år	16	54	18	14	9	426

¹ Personen fick ange flera alternativ (fråga 11 i blanketten). Därför summerar inte statistiken till 100 procent.

Nio av tio har arbete som huvudsaklig sysselsättning

Arbete var den vanligaste sysselsättningen bland forskarexaminerade. 86 procent hade arbete under mätveckan, 26 september – 2 oktober 2011. Något högre andel män än kvinnor hade arbete, 89 jämfört med 84 procent. Ytterligare två procent av forskarexaminerade var egna företagare. Fyra procent var tjänst- eller föräldralediga under mätveckan, större andel kvinnor än män.

Åtta av tio i gruppen som var 40 år eller yngre hade arbete som huvudsaklig sysselsättning. Motsvarande andel i gruppen 41-50 år var 94 procent och 86 procent bland de äldre än 50 år. En av tio i den yngsta gruppen var tjänst- eller föräldralediga under mätveckan.

Andelen som hade arbete som huvudsaklig sysselsättning var relativt lika mellan forskarexaminerade med olika grundutbildning. Högst andel hade de som examinerats från grundutbildningen inom vårdvetenskap (sjukgymnast, arbetsterapeut och logoped). I denna grupp hade 96 procent arbete som huvudsaklig sysselsättning. Lägst andel hade de med grundutbildning inom biomedicin och farmaci, 79 procent. Förklaringen till att de som examinerats inom biomedicin och farmaci hade en så pass låg andel som arbetade, var att föräldraledigheten (och tjänstledigheten) var högst inom denna grupp.

Vid en jämförelse mellan olika ämnesområden för avhandlingen så var det högst andel arbetande (eller egna företagare) bland individer som hade disputerat inom klinisk/patientnära forskning tätt följda av de som hade folkhälsa/epidemiologi som ämnesområde för avhandlingen, 94 respektive 93 procent. 7 procent av dem som hade preklinisk/experimentell forskning som ämnesområde för avhandlingen var tjänst- eller föräldralediga under mätveckan.

Störst andel arbetade inom universitet och högskola

Efter doktorsexamen fortsätter den största delen att arbeta inom universitets- och högskolesektorn. Av dem som hade arbete (eller var egna företagare) arbetade drygt 40 procent inom universitet och högskola. Inom landsting arbetade en tredjedel och ca 15 procent inom privat sektor. En liten del arbetade inom annan statlig sektor eller kommun.

Kvinnorna arbetade i större utsträckning inom universitet och högskola medan männen arbetade i något större utsträckning inom landsting och i privat sektor.

Hälften av alla i den yngsta gruppen (40 år eller yngre) arbetade inom universitet och högskola medan hälften av alla i den äldsta gruppen (äldre än 50 år) arbetade inom landsting. Två av tio i den yngsta gruppen arbetade i samma sektor (landsting).

Cirka 590 personer arbetade inom universitet och högskola. 88 procent har svarat att forskning ingår i deras arbetsuppgifter i det arbete de hade under mätveckan. 56 procent svarade undervisning, 37 procent administration och 15 procent svarade att klinisk tjänstgöring ingick i deras arbetsuppgifter.

Av den totala arbetstiden, bland dem som arbetade inom universitet och högskola, var i genomsnitt 59 procent forskning, 19 procent undervisning, 11 procent administration, 7 procent klinisk tjänstgöring och 4 procent något annat. 64 procent av männens och 56 procent av kvinnornas arbetstid var forskning. Undervisning utgjorde 22 procent av kvinnornas och 14 procent av männens arbetstid, bland personer som arbetade inom universitet och högskola.

Sju av tio har tillsvidareanställning

Drygt 70 procent av de forskarexaminerade hade en tillsvidareanställning, något högre andel män än kvinnor. Det var vanligare med tillsvidareanställning bland examinerade läsåret 2003/04 än bland personer som examinerades läsåret 2007/08 (79 jämfört med 66 procent). Det var också vanligare med tillsvidareanställning bland äldre jämfört med yngre personer. 87 procent bland personer äldre än 50 år jämfört med 58 procent i den yngsta gruppen. En av fyra forskarexaminerade hade tillfällig/tidsbegränsad anställning. En liten grupp var egna företagare eller hade en annan typ av anställning.

Tre av tio forskarexaminerade arbetade mer än 50 timmar en normal arbetsvecka². Något högre andel män än kvinnor arbetade mer än 50 timmar. Det var något vanligare bland de äldre jämfört med de yngre ålderskategorierna att arbeta mer än 50 timmar i veckan. Längsta arbetsveckan hade de forskarexaminerade med grundutbildning inom medicin/läkare och odontologi/tandläkare, nästan fyra av tio arbetade mer än 50 timmar i veckan.

Ytterligare 50 procent av alla forskarexaminerade arbetade mellan 40 och 50 timmar i veckan. Tre procent arbetade deltid dvs. mindre än 35 timmar i veckan. Resten arbetade mellan 35 och 40 timmar i veckan.

² Normal arbetsvecka inklusive obetald arbetstid, övertid och tid för ytterligare arbete (anställning) eller bisyssla.

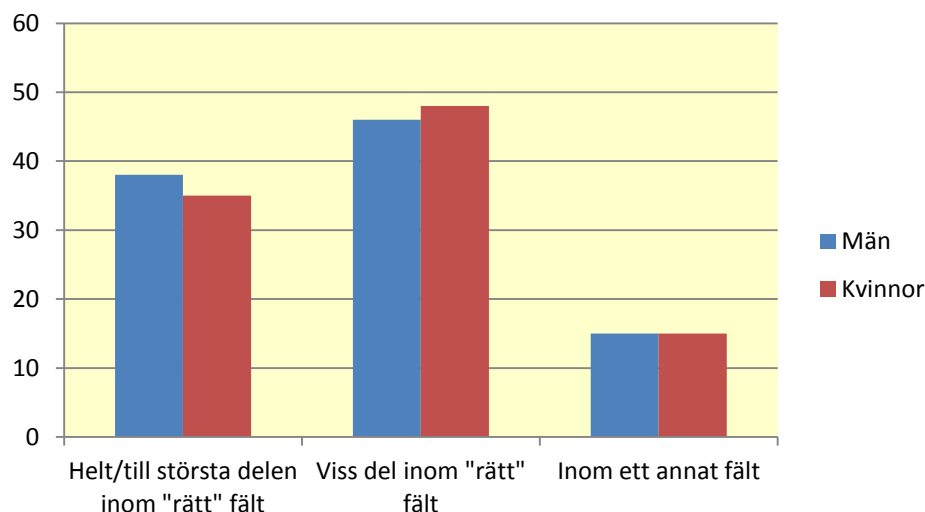
Arbetets överensstämmelse med utbildningen på forskarnivå

15 procent av alla forskarexaminerade som hade ett arbete (eller var egna företagare) arbetade inom ett annat forskningsfält än det som forskarutbildningen var inriktad mot. Det fanns inga större skillnader mellan kvinnor och män. När det gäller olika åldersgrupper var andelen lägst bland personer som är äldre än 50 år.

Högst andel som arbetade inom ett annat fält än det forskarutbildningen var inriktad mot återfanns bland forskarexaminerade med grundutbildning inom biomedicin och farmaci. Lägst andel som arbetade inom ett annat fält än forskarutbildningens inriktning återfanns bland forskarexaminerade med grundutbildning inom vårdvetenskap (sjuksköterska) samt vårdvetenskap (sjukgymnast, arbetsterapeut och logoped).

Diagram 3

Arbetets överensstämmelse med utbildningen på forskarnivå³.
Forskarexaminerade som hade arbete/eget företag under mätveckan.
Procent

³ Fråga 22 i frågeformuläret: Hur överensstämde det arbete du hade under vecka 26 september – 2 oktober 2011 med det forskningsfält som du fullgjorde din forskarutbildning inom?

Två av tio arbetslösa någon gång efter doktorsexamen

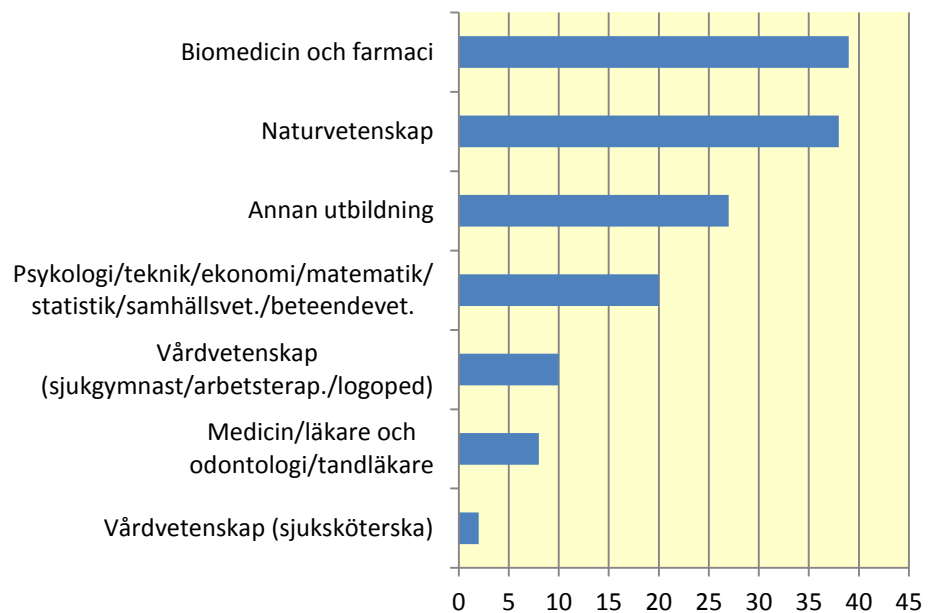
Två av tio forskarexaminerade har varit arbetslösa någon gång sedan man avslutade sin utbildning på forskarnivå. Detta gäller i något större utsträckning för kvinnorna än för männen.

I den yngsta åldersgruppen var en tredjedel arbetslösa någon gång efter doktorsexamen. I de övriga två åldersgrupperna var det inte lika vanligt, 16 procent bland 41-50-åringar och 6 procent i gruppen äldre än 50 år.

Högst andel (nästan fyra av tio) som har varit arbetslösa någon gång sedan man avslutade sin utbildning på forskarnivå återfanns bland forskarexaminerade med grundutbildning inom biomedicin och farmaci samt naturvetenskap. Lägst andel fanns bland individer som hade sin grundutbildning inom vårdvetenskap (sjuksköterska), under fem procent (se diagram 4).

Diagram 4

Andel som har varit arbetslösa någon gång efter forskarutbildningen. Forskarexaminerade efter grundutbildning. Procent

Arbetsuppgifternas innehåll

Två tredjedelar av alla forskarexaminerade som hade ett arbete (eller var egna företagare) ansåg att det var nödvändigt med en doktorsexamen för det arbete de hade under mätveckan, 26 september – 2 oktober 2011.

En av fyra bedömde att en 4-5-årig högskoleutbildning var tillräcklig för det arbete de hade under mätveckan. 5 procent svarade att det krävdes en licentiatexamen. En liten andel ansåg att det var nödvändigt med en treårig högskoleutbildning eller ingen akademisk utbildning alls. Det förekom inga större skillnader mellan könen.

På frågan om vilken utbildningsnivå/examen som krävdes formellt för de arbetsuppgifter man hade under mätveckan svarade två tredjedelar att det krävdes en doktorsexamen. Det var något högre andel kvinnor än män som svarade att det formellt krävdes en doktorsexamen. Yngre personer svarade ”doktorsexamen” i större utsträckning än äldre. En av fyra angav att det krävdes formellt en 4-5-årig högskoleutbildning för de arbetsuppgifterna individen hade under mätveckan.

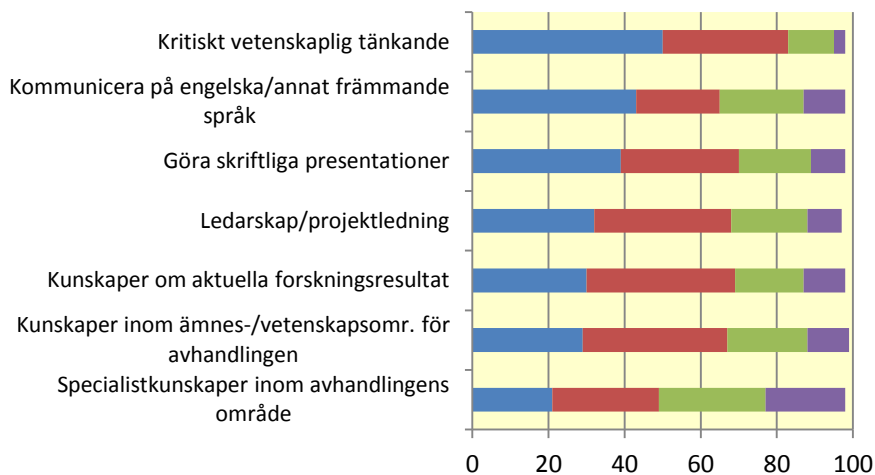
Åtta av tio bedömde att utbildningen på forskarnivå har givit individen tillräckliga kunskaper (i ganska hög och i mycket hög grad/helt) för det arbete de hade under mätveckan. Detta tyckte i något större utsträckning de forskarexaminerade kvinnorna än männen.

Vi har ställt några frågor i enkäten till personer som hade arbete (eller eget företag) under mätveckan om deras arbetsuppgifter och i vilken grad dessa ställde krav inom sju olika områden. Alla bedömningar gjordes i en fyrgradig skala och visas i diagram 5.

Diagram 5

Bedömning av arbetsuppgifternas krav inom olika områden. Forskarexaminerade som hade arbete/eget företag under mätveckan. Procent⁴

■ I mycket hög grad/helt ■ I ganska hög grad ■ I ganska låg grad ■ Inte alls/i mycket låg grad

⁴ Personer som inte svarat på frågan ingår inte i statistiken som därför inte summerar till 100 procent.

Forskarexaminerade ansåg att deras arbetsuppgifter framförallt ställde krav på kritiskt vetenskaplig tänkande (åtta av tio tyckte att det överensstämde i mycket hög grad/helt eller i ganska hög grad). Däremot ansåg de att arbetsuppgifterna inte ställde höga krav på specialistkunskaper inom avhandlingens område (hälften svarade i ganska låg grad eller inte alls/i mycket låg grad). Det var genomgående högre andel kvinnor än män som svarade ”i mycket hög grad/helt” det vill säga bedömde att arbetsuppgifterna ställde höga krav inom de sju olika områdena.

Högre lön en följd av doktorsexamen

Två av tio forskarexaminerade som hade ett arbete (eller eget företag) hade ytterligare något arbete eller betald bisyssla vid sidan om. Det var något vanligare bland männen än bland kvinnorna samt bland de äldre jämfört med de yngre åldersgrupperna.

Ungefär en tredjedel av alla arbetande forskarexaminerade hade månadsinkomst på 45 000 kronor per månad eller mer⁵. Något högre andel män än kvinnor hade en månadsinkomst på 45 000 kr eller mer. Hälften av alla män och en av fyra kvinnor återfanns i denna grupp. Det var även vanligare med högre lön bland examinerade läsåret 2003/04 jämfört med examinerade 2007/08 samt bland de äldre jämfört med de yngre personerna.

Forskarexaminerade med grundutbildning inom medicin/läkare och odontologi/tandläkare har största andelen högavlönade. Sju av tio av alla i den gruppen fanns bland dem som hade månadsinkomst på 45 000 kronor eller mer. En av tio med grundutbildning inom vårdvetenskap (sjuksköterska) hade månadsinkomst på mindre än 20 000 kronor.

Sju av tio bedömde att högre lön var en följd av doktorsexamen. Det ansåg en högre andel kvinnor än män. Så gott som alla (96 procent) av de forskarexaminerade med grundutbildning inom vårdvetenskap (sjuksköterska) bedömde att högre lön var en följd av doktorsexamen.

Önskad arbetsmarknadssektor

Om de fick välja helt fritt så skulle en tredjedel av alla forskarexaminerade vilja arbeta inom universitet/högskola och en av fyra inom privat sektor. 15 procent skulle vilja jobba inom landsting och en lika stor andel har svarat att de inte vet. Det fanns inga större skillnader när det gäller kön eller läsåret. Däremot skulle yngre personer i större utsträckning än äldre vilja arbeta inom privat sektor medan de äldre i större utsträckning än de yngre vill arbeta inom landsting om de fick välja helt fritt.

⁵ Månadsinkomst före skatt på alla arbeten under mätvecka, exkl. övertidsersättning. Om månadsinkomst är i en annan valuta än svenska kronor skulle man räkna om till svensk valuta.

Forskningsanslag

Drygt 40 procent av alla forskarexaminerade har som huvudsökande erhållit forskningsanslag efter doktorsexamen. Resterande 60 procent har inte fått eller inte sökt forskningsanslag som huvudsökande. Inga större skillnader fanns mellan kvinnor och män. Något högre andel har erhållit forskningsanslag bland de som examinerades läsåret 2003/04 jämfört med 2007/08. Av de som har erhållit forskningsanslag var det 15 procent som har fått det via Vetenskapsrådet.

Något mindre än hälften av alla forskarexaminerade har varit anställda som post-doc eller haft post-doc stipendium efter doktorsexamen. Något vanligare var det bland de yngre åldersgrupperna jämfört med de äldre. Det fanns dock inga skillnader mellan könen. Två av tio svarade ”Vetenskapsrådet” på frågan om vem som finansierade anställningen som post-doc eller post-doc stipendiet.

Knappt två av tio har erhållit en externt finansierad anställning som forskare i konkurrens med andra sökanden. Av de ca 270 individer som har erhållit sådan anställning, kom finansieringen främst från Vetenskapsrådet (22 procent) eller annan finansiär(er) (59 procent).

Personlig utveckling, nöjdhet med utbildning på forskarnivå inklusive handledning

På en fyragradig skala skulle de forskarexaminerade bedöma utbildningen på forskarnivå och hur den överensstämde med deras egen uppfattning (se diagram 6).

Forskarexaminerade ansåg framförallt att utbildningen bidragit till deras personliga utveckling (nästan alla tyckte att det stämde mycket bra eller ganska bra). I nästan lika hög grad var man nöjd⁶ med sin utbildning på forskarnivå (mer än 90 procent). Tre av fyra var nöjda med handledningen under utbildningen på forskarnivå.

Däremot var de mindre nöjda med hur det obligatoriska kurspaketet var sammansatt för utbildningen på forskarnivå.

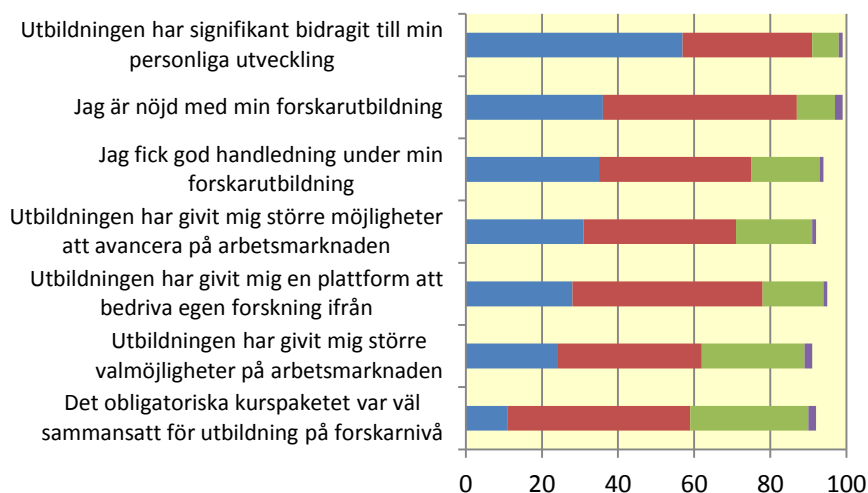
Det var genomgående en högre andel män än kvinnor som svarade ”stämmer mycket bra” på de olika påståendena om utbildning. Yngre personer var också mer positiva till de olika påståenden jämfört med äldre personer.

⁶ Personer som har svarat ”Stämmer mycket bra” eller ”Stämmer ganska bra”.

Diagram 6

Forskarexaminerades bedömning av olika påståenden om utbildning på forskarnivå. Procent⁷

■ Stämmer mycket bra
 ■ Stämmer ganska bra
 ■ Stämmer ganska dåligt
 ■ Stämmer mycket dåligt

Information från universitetet om karriärplanering

På frågan om de fått information från universitetet om framtida möjliga arbetsområden (karriärplanering) svarade hälften av alla forskarexaminerade "inte alls/i mycket låg grad". Nästan 40 procent svarade "i ganska låg grad". Det var framförallt forskarexaminerade läsåret 2003/04 som inte var nöjda med informationen från universitetet. Mindre nöjda var även personer som har genomfört sin grundutbildning i Sverige jämfört med de som har gjort det utomlands. Det fanns inga större skillnader mellan kvinnor och män.

Mest nöjda⁸ med universitetets information om karriärplanering är forskarexaminerade med grundutbildning inom vårdvetenskap (sjukgymnast, arbetsterapeut och logoped) samt vårdvetenskap (sjuksköterska).

⁷ Personer som inte svarat på frågan ingår inte i statistiken som därför inte summerar till 100 procent.

⁸ Personer som har svarat "I mycket hög grad" eller "I ganska hög grad".

Viljan att påbörja en utbildning på forskarnivå idag

Åtta av tio av alla forskarexaminerade skulle påbörja en utbildning på forskarnivå om valet skulle ske idag. Inga större skillnader föreligger mellan könen eller mellan olika examensår. Äldre personer svarade i något större utsträckning jämfört med yngre att de skulle påbörja en utbildning på forskarnivå om valet skulle ske idag.

Diagram 7

Andel som skulle påbörja en utbildning på forskarnivå om valet skulle ske idag. Forskarexaminerade efter grundutbildning. Procent

